

Comediile domnului Caragiale

La Wikisursă există texte originale legate de Comediile d-lui I.L. Caragiale

Comediile domnului Caragiale este o lucrare scrisă de Titu Maiorescu din dorința de a-l apăra pe I. L. Caragiale de atacurile din presa vremii care-l acuzau de imoralitate (datorată prezenței unei lumi de joasă speță în piesele sale: oameni "vițioși sau proști", amor nelegiuit etc.). Pornind de la constatarea că tipurile și situațiile din sfera timpului, Maiorescu atrage atenția că artistul recrează realitatea dintr-o perspectivă ideal-artistică, fără nicio preocupare practică.

Stratul social luat sub observație de Caragiale în aceste comedii este cel de jos, iar aspectele prezentate sunt tipice, există la toată lumea, autorul dramatic descoperind existența unei societăți în toată veridicitatea ei, "sub formele unei spoieli de civilizație occidentală, strecurată în mod precipitat până în acel strat și transformată într-o adevărată caricatură a culturei moderne." Tipologia personajelor este, de asemenea, diversă, caracterizată cu o intuiție și o fervoare critică de-a dreptul remarcabile.

În studiul său, Maiorescu precizează faptul că societatea, împreună cu opinia publică, consideră drept trăsătură caracteristică a comediiilor lui Caragiale trivialitatea, însă argumentele și comparațiile aduse pe parcursul articolului au întemeiat concluzia că în lumea artei nu poate fi vorba de "trivial", ci fiecare scriitor are dreptul său literar incontestabil.

Titu Maiorescu enunța în acest articol, apărut în anul 1885, când Caragiale era contestat vehement pentru trivialitate și imoralitate, teoria înaltării impersonale prin artă: "**«O noapte furtunoasă»**, **«Conul Leonida fata cu reacțiunea»**, **«O scrisoare pierdută»**, **«D-ale carnavalului»** — cine din cei ce se duc la teatrul roman nu a văzut una sau alta din aceste comedii? Multi cunosc pe cea dintâi, mai totți pe cea de-a treia și cativa pe celelalte." Criticul spune de la început că acestea merita să fie "laudate - toate fără excepție". După cum se știe, "**Scrisoarea pierdută**" a avut un mare succes, la fel și "**O noapte furtunoasă**", în timp ce "**Conul Leonida fata cu reacțiunea**" nu a avut priza la public, iar "**D-ale carnavalului**" a fost chiar fluierată.

Pieseile lui Caragiale au fost acuzate de imoralitate, deși veridicitatea tipurilor supuse analizei este remarcabilă: "Lucrarea d-lui Caragiale este originală; comediiile sale pun pe scena câteva tipuri din viața noastră socială de astăzi și le dezvoltă cu semnele lor caracteristice, cu deprinderile lor, cu expresiile lor, cu tot aparatul infatisării lor în situațiile "anume alese de autor." Stratul social luat sub observație de Caragiale în aceste comedii este cel de jos, iar aspectele prezentate sunt tipice, există la toată lumea, autorul dramatic descoperind existența unei societăți în toată veridicitatea ei, "sub formele unei spoieli de civilizație occidentală, strecurată în mod precipitat până în acel strat și transformată într-o adevărată caricatură a culturei moderne." Tipologia personajelor este, de asemenea, diversă, caracterizată cu o intuiție și o fervoare critică de-a dreptul remarcabile: "Conul Leonida citește jurnale, explică nevastei sale esența republicii! cum o pricepe el, valoarea lui «Galibardi» și teoria halucinațiilor. Jupân Dumitrache, chereștegiul, caută să înțeleagă în convorbiri cu ipistatul Nae Ipingscu ce este «sufragiul universal», este patruns de demnitatea gardei civile și primește de la Rica Venturiano deslusiri asupra suveranității poporului; iar cocoana Veta își cântă amorul «într-un moment de

fericire si printr-o perla de iubire». Candidatul de la preceptie vrea sa scape de dureri dupa sistemul lui Mattei; Mita Baston jura pe «statua» libertatii din Ploiesti si ipistatul «Carnavalului» pune un «potrabac» cu muzica «la lotarie». Ziaristul Nae Catavencu si avocatul Farfuridi fac discursuri electorale asupra progresului economic si revizuirii constitutionale; Dandanache isi sustine dreptul la deputatie prin traditia de la «patruzsopt», iar politaiul Ghita este un element principal pentru alegerea «curat constitutionala». Adevaratul om onest este simplul «Cetatean» alegator, care este insa totdeauna «turmentat». " Lumea este, asadar, atat de diversificata si de surprinzatoare, de convingatoare in realitatea ei artistica, incat chiar personajul din piesa, prefectul Tipatescu, exclama la un moment dat: "Ce lume, ce lume!". j8e824jp17nsq

Pentru a apara pe Caragiale de acuzatia de imoralitate, ce depasea in mod clar planul esteticului, Maiorescu aduce in discutie teoria hegeliana a inaltarii impersonale prin arta: "Orce emotie estetica, fie desteptata prin sculptura, fie prin poezie, fie prin celelalte arte, face pe omul stapanit de ea, pe cata vreme este stapanit, sa se uite pe sine ca persoana si sa se inalte in lumea fictiunii ideale." Se poate vorbi in felul acesta de o "obiectivitate curata", raspunzatoare de crearea unei alte realitati, specifica emotiei estetice, "o fictiune a realitatii". Personajele trebuie sa aiba exact comportamentul pe care il au: "Tipurile infatisate in comedile d-lui Caragiale trebuie sa vorbeasca cum vorbesc, caci numai astfel ne pot mentine in iluzia realitatii in care ne transporta. Mentinerea acestei iluzii este singurul element hotarator, si un limbajiu academic in gura lui Nae Ipingscu ar nimici toata lucrarea; pe cand in gura lui Ramiro din eleganta «Sara la curte» a d-lui Ioan Cerchez este foarte potrivit".

Impersonalitatea in arta exista si in alte opere: "Murillo a zugravit madone, dar a zugravit si copii murdari si zdrenturosi, care mananca pepene. Poate zice cineva ca madonele lui Murillo se tin de adevarata pictura, iar acei copii zdrenturosi ar fi prea triviali pentru arta?

in faimosul **Salon Carre** din Louvre la Paris, unde este asezata la un loc chintesenta pictura frumoasa, se vede, alaturea cu Sfanta familie a lui Rafael, femeia hidropica a lui Gerard Dow, dinaintea careia sta doctorul, examinandu-i lichidul intr-o sticla. A contestat vreodata cineva acestui tablou al lui Dow marea lui valoare artistica?". Notiunea de trivial nu este potrivita nici pentru comedile lui Caragiale: "«Trivial» este o impresie relativa din lumea de toate zilele, ca si decent si indecent."

Artistul nu poate sa descrie o lume "triviala", daca el asigura operei sale autenticitatea care o proiecteaza in spatiul ideal al fictiunii si al emotiei estetice superioare. Paradoxal, tocmai incapacitatea artistilor inautentici de a realiza catharsis-ul prin arta este sursa de trivialitate si de imoralitate: "Daca pseudoartistul ramane el insus in aceasta lume de rand, daca el insus nu se lasa cuprins de inspirarea impersonala, si prin urmare nu ne poate transporta nici pe noi in lumea curata a fictiunilor, atunci se intelege ca lucrarea sa poate sa fie triviala, indecenta, lasciva, dupa cum ii este felul si tinta. Dar aceasta nu atarna nici de la obiect, nici de la expresii, ci de la chiar genul inspirarii sale; si atunci o imparateasa cu expresii academice, manierate, dupa gustul trecator al unui public trecator, poate sa fie intr-adevar triviala, pe cand sotia cherestegiului Dumitrache nu este".